

E. R. GUMMERUS

Edvard Gummerus – som använde skrivsättet E. R. Gummerus under hela författarskapet – föddes i Helsingfors 1905. Fadern var historieprofessor och satt faktiskt under en tid internerad i St Petersburg som misstänkt för inblandning i mordet 1904 på generalguvernör Bobrikov. I stort sett hela uppväxten tillbringade Gummerus i Rom, eftersom fadern först reste dit på ett stipendium och senare utsågs till chargé d'affair. Han fick sin utbildning där, och – paradoxalt nog eftersom föräldrarnas inställning till Ryssland var minst sagt problematisk – där träffade han sin blivande hustru, exilryskan Vassilissa.

Gummerus var tillbaka i Finland 1929 och blev filosofie magister 1934. Redan vid den här tiden verkade han som översättare och skribent, och så småningom fick han tjänst i Sverige på Nya Dagligt Allehanda. Det var under en föreläsningsturné för Finlands sak som han kom till, och förälskade sig i, trakten omkring Björbo vid Västerdalälven. När sedan kriget bröt ut blev dels Edvard uppsagd från tidningen, dels kände Vassilissa stor oro inför att stanna kvar i Stockholm, detta på grund av den komplicerade politiska bakgrunden. Det var därför familjen nu hamnade i Björbo, länge under mycket primitiva omständigheter. En fäbod på Lövberget blev sommarvist från 1942 och allt framgent – alldeles oberoende av var man tillbringade vintrarna. Gummerus innehade tjänst som folkskolelärare i Lövsjön 1947–1949 varefter man, efter ingripande av en bekant, flyttade till Strängnäs, och en tid var han lärare vid Gripsholms folkhögskola.

Dock – under hela den här perioden skrev och publicerade Gummerus böcker, artiklar och översättningar. Hans första roman, *Farväl Arkadien*, kom 1938 och trilogin om den finska slakten Salander 1940–1943. *Oniria* är en framtidsskildring, *Sägner i berget* har motiv från Dalarna, och *Livets bröd* återger – i fiktionens form – ett parti av Dan Anderssons uppväxt. På fyrtioalet gav han även ut essäsamlingar, och den första minnesboken, *Natten är en näktergal*, följer familjens öden fram till 1919.

1954 reste familjen Gummerus till Positano, eftersom morfadern hade avlidit och efterlämnat ett omfattande bibliotek som behövde sorteras och tas om hand. Den direkta följden blev att Gummerus stannade kvar i Italien ända fram till pensioneringen 1970 som lektor i nordiska språk vid universitetet i Neapel. Men som förut – somrarna tillbringade man i Sverige, på Lövberget.

Efter pensioneringen bosatte sig Edvard och Vassilissa mer stadigvarande i Sverige, även om många resor till Italien fortfarande återstod. Först nära Lövkullen i Grangårde finnmark dit sonen Teddy flyttat med hustrun Barbro 1965, och sedan i Klenshyttan. Även om produktionstakten gick ner något under de senare åren – mycket på grund av det annorlunda litterära klimatet mot slutet av sextioalet – kom ytterligare en roman, *Bråddjupet* 1975, liksom aforismsamlingar, fler minnesböcker och fackböcker. Verk om Italien, om *Det gamla Floda* och om Dan Andersson.

Edvard Gummerus avled 1991.

BIBLIOGRAFISKT

ROMANER. *Farväl Arkadien* 1938 – *Fästningen* 1940 – *Arvet* 1941 – *Sönerna* 1943 – *Oniria* 1951 – *Livets bröd* 1952 – *Bråddjupet* 1975

NOVELLER. *Sägner i berget* 1946 – *Främmande berättelser* 1972

AFORISMER. ESSÄER. *Dialog med någon* (aforismer) 1944 – *Rebeller: essayer i kulturkritik* 1947 – *Utdrag utan register* (essäer) 1954 – *Symbol och syntax: tänkespråk* 1964

MINNESBÖCKER. *Natten är en näktergal: minnen – Palatset med kolonnerna: romerska minnen* 1974 – *Trollkarlen vid Pajso: i Dan Anderssons värld* 1980

UTGIVARE. *Dan Andersson: valda brev 1905–1913* 1972 – *Dan Andersson: valda brev 1914–1920* 1976

ÖVRIGT. *Finland: vad det är, och vad det kämpar för* 1957 – *Den Hemlöse: Dan Andersson-studier* 1965 – *Italienska vandringar: Capri, Santo Stefano, Vietri, Amalfi, Positano...* 1966 – *Det gamla Floda : folk, bygd och natur i en Västerdalssocken* 1970 – *En bilderbok om Dan Andersson* 1975 – *Vägar i södern: en landskapsrapsodi från det okända Italien* 1976 – *Svalorna i Rom: strövtåg i tiden* 1981 – *Roms ansikten: möten och minnen* 1983

LITTERATUR. Helen Rydberg, *Edvard Gummerus: porträtt av min far* (Dalarnas författarförbund, Dala-författare 9) 1982

© Tommy Danielsson